

Resum del seminari

“Cap a on va la cooperació universitària per al desenvolupament?”

Dilluns, 9 de desembre de 2013, Barcelona

Sílvia Carrasco, vicerectora d'Estudiants i Cooperació de la UAB obre el seminari, remarcant la importància de les relacions internacionals de les universitats, també amb universitats de països en vies de desenvolupament.

Carles Llorens, director de Cooperació per al Desenvolupament de la Generalitat de Catalunya, destaca el paper important que juguen les universitats en la cooperació per al desenvolupament (CUD) en general, explicant l'experiència que va viure al seminari “Innovative Approaches for Doctoral Education in Africa” organitzat per l'ACUP l'any passat a Addis Ababa. Consta però que actualment a Catalunya no hi ha model de cooperació ja que el context no ho permet.

En la primera sessió, dedicada a conèixer la situació de la CUD a d'altres països europeus i d'aprendre de les experiències fetes a través d'avaluacions portades a terme, **Jolie Franke** de Nuffic ens explica, a la seva ponència, el canvi en el model de la cooperació universitària per al desenvolupament des d'un model de cooperació acadèmica cap a un model en el qual la cooperació universitària per al desenvolupament representa un instrument de la cooperació internacional per al desenvolupament del Govern holandès que va tenir lloc als Països Baixos al llarg dels darrers anys. Actualment totes les activitats de cooperació internacional per al desenvolupament que es fan a les universitats estan concebudes d'acord amb les línies estratègiques de cooperació per al desenvolupament del Govern holandès. Exposa els resultats de l'avaluació del seu programa de cooperació NICHE, que es troben a la seva [presentació](#), i remarca que seria interessant avaluar d'aquí en endavant quin tipus de CUD té més impacte, la cooperació acadèmica o la cooperació com a instrument de cooperació per al desenvolupament governamental.

Kristien Verbrugghen de VLIR-UOS comença la seva intervenció amb un vídeo sobre els objectius de la cooperació universitària per al desenvolupament a Flandes en què es remarca com a missatge principal que la CUD representa una eina imprescindible per formar part del món acadèmic globalitzat, sempre que estigui basada en el benefici mutu entre les institucions que col·laboren. Explica després la situació complicada que la seva institució va partir els darrers anys arran de les retallades importants en els fons destinats a la CUD per part del Govern de Brussel·les i les mesures de lobby i campanyes de difusió que van organitzar per reivindicar la continuació de les activitats de la CUD. Remarca també que aquesta situació els va demostrar el perill de dependre només de fons governamentals i que actualment estan immersos en un procés de

diversificació de fonts de finançament. Segons Verbrugghen, perquè la CUD tingui èxit, no només cal formar persones als països socis sinó també cal que aquestes persones contribueixin després, amb la seva formació i els seus coneixements, a reduir la pobresa. Incideix també en què el principal punt d'atenció i enfocament per garantir la sostenibilitat de les activitats hauria de ser sempre la relació amb les universitats dels països socis, ja que els diners no són sostenibles.

La segona sessió es dedica a explorar quin impacte té el canvi de paradigma de la cooperació per al desenvolupament a les universitats catalanes i quines són les mesures que aquestes estan emprant per fer front a la nova situació. **Maria Rosa Terradellas**, presidenta del grup de treball de Cooperació Universitària per al Desenvolupament de la Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles (CRUE), representant de les universitats en el Consell de Cooperació del Ministeri d'Assumptes Exteriors i Cooperació, i vicerectora delegada d'estudiants, cooperació i igualtat de la Universitat de Girona (UdG) emmarca la cooperació universitària per al desenvolupament en un context global i explica la feina que s'està fent des de la Comissió d'Internacionalització i Cooperació de la CRUE per tal de promoure les activitats de la CUD des de la cooperació espanyola. Explica que la UdG també es veu afectada per les retallades importants en l'àmbit de la CUD i que cada dia augmenten les veus en favor de la solidaritat local versus la cooperació internacional però que han aconseguit, de moment, continuar amb la majoria de les seves activitats.

Josep Casanovas, representant de les universitats al Consell de Cooperació de Catalunya i director del Centre de Cooperació per al Desenvolupament de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC) expressa el seu acord amb els punts tractats a la intervenció anterior i planteja algunes qüestions importants com, per exemple, com podria canviar la lògica del sistema si la lògica de les nostres universitats no canvia? Segons Casanovas, cal canviar la forma de gestionar les universitats per millorar el seu paper dins les societats. Pel que fa al paper de les universitats com a actors de cooperació per al desenvolupament dins del Consell de Cooperació de Catalunya, Casanovas diu que és inexistent. Lamenta que el tema de la CUD està desapareixent pràcticament de les agendes i torna a insistir, igual que la Kristien Verbrugghen, que el tema de la CUD no és una qüestió de diners.

Finalment, **Jordi Prat**, director de la Fundació Autònoma Solidària de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) es mostra crític amb la CUD feta fins als últims anys a les universitats catalanes. Remarca la importància de seminaris com el d'avui per trencar amb la tradició de les universitats espanyoles que acostumen a comparar-se entre elles. Cal centrar-se en l'espai europeu, com a marc per les preguntes que ens estem fent des de les universitats catalanes. Explica que donem per fet que tothom ha

de tenir la seva pròpia oficina i els seus projectes de cooperació, fet que, per una banda diu molt a favor de la mobilització en relació amb la solidaritat que tenim al país, però qüestiona si l'impacte real d'aquestes iniciatives en justifiquen l'existència. En aquest sentit remarca que no tenim tradició de plantejar estratègies i planificar i que, per això, no s'han pogut fer avaluacions de les intervencions en CUD. I, sense avaluació, tampoc hi ha aprenentatges. Finalment, també explica que els canvis en el context internacional (multilateralisme, països emergents, etc.), la crisi en què viu el sud europeu i les polítiques clarament adverses per part dels governs català i espanyol en relació a les universitats públiques i la cooperació, dibuixen un escenari que és evident que cal revisar.

Intentant donar algunes respostes a la pregunta *cap a on hem d'anar en un futur?* Prat destaca, com a primer punt, que és important diferenciar entre objectius i instruments. A més, creu que no cal que totes les universitats tinguin projectes i oficines de cooperació, no totes s'han d'especialitzar en cooperació sinó que hi han de dedicar esforços només si la cooperació és un element estratègic per a aquestes, que les distingeix i reforça. També creu que la CUD no ha d'estar al servei de la política de relacions internacionals o de recerca de les universitats però tampoc pot quedar-ne al marge. O hi ha beneficis compartits entre universitats sòcies, o la CUD no té sentit ni és sostenible. Per a Jordi Prat, la CUD només té raó de ser en una visió més àmplia de responsabilitat social de les universitats i cal superar la qüestió si la cooperació reforça els que estan a sis mil o a dos quilòmetres. Veu com un dels camps principals de la CUD per als propers anys l'educació per al desenvolupament, que forma estudiants amb coneixements transversals i amb consciència planetària.

El **debat** serveix, per una banda, per debatre amb més detall alguns temes més tècnics relacionats amb els models i el funcionament de cooperació al desenvolupament als Països Baixos i a Bèlgica, i per l'altra, i més en relació amb la CUD catalana, en la necessitat d'anar cap a projectes conjunts. Tothom està d'acord que cal coordinar esforços en diferents àmbits, com per exemple en cercar finançament. Es destaca la utilitat d'una institució com l'Observatori de la Cooperació Universitària per al Desenvolupament (OCUD) o l'ACUP per tal d'informar i donar suport en convocatòries internacionals.

En la sessió de cloenda, **Sílvia Carrasco** fa èmfasi en la vulnerabilitat de la CUD ja que depèn altament del govern de la universitat. Fa una autocrítica a la seva institució, explicant que fa uns anys a la UAB li faltava la seva ONG i que per això es va crear la FAS. Presenta un nou concepte que s'està treballant des de la FAS i la UAB actualment: la cooperació de km zero. Segons Carrasco, tant la cooperació de km zero com la cooperació internacional han de servir per acostar la formació i les titulacions a les

oportunitats. Destaca la importància de ser responsables en la formació, no es pot continuar formant al marge de l'entorn social.

Josep M. Vilalta, secretari executiu de l'ACUP, destaca que la cooperació ha d'estar lligada a les funcions bàsiques de la universitat que són la formació, la recerca i la transferència. Remarca que l'ACUP pot continuar sent l'instrument principal a Catalunya per tal de fomentar la cooperació entre les universitats catalanes en l'àmbit de la CUD així com projectes conjunts. Segons Vilalta, cal dedicar tots els esforços per tal de construir una iniciativa conjunta de país.

César Espada, cap del departament de Cooperació Universitària i Científica de l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional per al Desenvolupament (AECID) dibuixa, igual que Carles Llorens, un futur negre per a la cooperació universitària per al desenvolupament. Explica que actualment no hi ha cap previsió que hi tornin a haver convocatòries com el PCI destinades a la CUD. Admet, somrient, que fins i tot va demanar un canvi en el nom del seu departament per passar a dir-se departament de beques, ja que l'únic instrument de què disposa en aquests moments són les beques de postgrau. Admet que la CUD ha desaparegut d'arrel, mentre que altres programes continuen existint, encara que amb menys pressupost. Això s'explica perquè la CUD es percebia com una parcel·la desconnectada dins de l'AECID, com una cosa a banda de la qual és fàcil de desfer-se. Veu imprescindible que l'AECID tingui clar què poden aportar les universitats a la cooperació per al desenvolupament així com la necessitat d'incorporar la CUD a la política de cooperació oficial.